



Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

EA ./ riksåklagaren ang. mord m.m.

(Svea hovrätts dom den 29 november 2021 i mål B 8771-20)

Riksåklagaren har förelagts att skyndsamt svara skriftligen på överklagandet.

Jag vill anföra följande

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bakgrund

EA har dömts för mord den 5 december 2018, brott mot griftefriden den 5 – 15 december 2018, två fall av grovt bedrägeri medelst olovlig identitetsanvändning och urkundsförfälskning den 30 november – den 4 december 2018 samt tre fall av grovt bedrägerier medelst urkundsförfälskning den 5 – 15 december 2018. Påföljden har bestämts till fängelse i 16 år.

Samtliga brott är begångna mot EAs tidigare sambo, TS.

Beträffande åtalet för mord (åtalspunkten 2) har åklagaren påstått att EA någon gång under tiden den 5-15 december 2018 i X-viken inom X kommun eller på annan okänd plats i Sverige ensam eller tillsammans och i samförstånd med annan genom våld, kvävning, anläggande av brand, förgiftning och/eller på annat okänt vis tillfogat TS kroppsskador i sådan omfattning att han berövats livet. Enligt åklagaren har EA begått gärningen med uppsåt.

Åklagaren framställde även ett andrahandsyrkande om grovt vållande till annans död, vilket dock inte kom att prövas av hovrätten då åklagarens förstahandsyrkande bifölls.

Hovrättens dom

Hovrätten uttalar i sina domskäl bl.a. följande.

Inledningsvis konstateras att EA genomgående under förundersökningen och huvudförhandlingen i såväl tingsrätten som hovrätten har valt att inte yttra sig om åtalet mot henne. En tilltalad har rätt att tiga och det ska som utgångspunkt inte få någon negativ konsekvens för den tilltalade. I situationer som uppenbarligen kräver en förklaring av den tilltalade kan

dennes tystnad dock tillmätas viss betydelse. (Se bl.a. NJA 2013 s. 931 och NJA 2015 s. 702 samt Europadomstolens dom John Murray v. the United Kingdom, [GC], no. 18731/91, 8 February 1996.)

Hovrätten har, som senare kommer att framgå, funnit att åklagaren har fullgjort sin primära bevisbörda för åtalet. För att hovrätten ska omvärdera åklagarens bevisning finns det därför en mängd olika omständigheter som EA får anses ha en förklaringsbörda för. Det faktum att hon inte i något avseende uppfyllt denna förklaringsbörda begränsar i viss mån hovrättens skyldighet att förhålla sig till alternativa hypoteser.

Hovrätten prövade därefter åtalspunkten 3, brott mot griftefrid. Efter genomgång av åklagarens bevisning fann hovrätten EA övertygad om att ha hanterat TSs kropp i enlighet med den gärningsbeskrivning som lyder enligt följande.

EA har, efter TSs död, obehörigen flyttat, transporterat och bränt kroppen på en släpvagn och därefter bränt kroppen i en skåpbil. Det hände någon gång mellan den 5 och 15 december 2018 inom Eskilstuna kommun och eller på annan okänd plats i Sverige. EA begick gärningen med uppsåt.

Hovrätten prövade sedan åtalspunkten 2, mord alternativt grovt vållande till annans död. Efter genomgång av åklagarens bevisning fann hovrätten det utrett att TS dog den 5 december 2018 någon gång mellan kl. 15.24 och strax efter kl. 21.00, dvs. under den tid han befunnit sig på X-vägen 1 (X-viken, min anmärkning,) tillsammans med EA.

Enligt hovrätten är det utrett att TS vare sig begått självmord eller avlidit till följd av sjukdom. I övrigt har det enligt hovrätten inte gått att fastställa döds sätt eller dödsorsak.

Under rubriken ”EAs inblandning i TSs död” uttalar hovrätten följande (hovrättens dom s. 10 f.).

Utredningen visar att varken TS eller EA den aktuella eftermiddagen eller kvällen hade någon kommunikation med någon person som skulle kunna ha inblandning i TSs död. Ingenting tyder heller på att någon ytterligare person befunnit sig på X-vägen 1. Vid tiden för TSs död var det alltså bara EA som var tillsammans med honom.

Frågan är då om TSs död föranletts av en olycka, med eller utan EAs inblandning, eller om EA uppsåtligt eller av oaktsamhet har tillfogat TS kroppsskador i sådan omfattning att han berövats livet. Härvidlag konstaterar hovrätten att EA i tiden efter TSs död vidtagit ett antal åtgärder av relevans för bedömningen.

Som hovrätten har funnit utrett har ovan EA skickat sms till TSs anhöriga vars ostridigt felaktiga innehåll inte kan förstås på annat sätt än att sms:en var ett försök att vilseleda och förhåla eventuellt eftersökande av TS.

Vidare har det framkommit att EA den 8 december 2018 inhandlade en stor mängd olika sorters rengöringsmedel, däribland 6 stycken förpackningar å 750 ml klorin. Förpackningarna har inte återfunnits på någon av de adresser som EA haft tillgång till, vilket talar för att merparten kommit till användning. Det finns också vittnesuppgifter som tyder på att någon, när det var mörkt ute, skurat golvet på Timotejvägen 1 utan att använda någon belysning. Detta leder enligt hovrätten till slutsatsen att EA städat huset på Timotejvägen 1 för att röja spåren efter TSs död.

Det framgår även att hon den 10 december 2018 köpt en ledhasp, som använts för att låsa jordkällaren, samt att hon den 14 december 2018 köpt ytterligare rengöringsmedel, verktyg, spackel och färg. Detta har därefter använts för en hastigt och slarvigt genomförd städning och renovering av jordkällaren, innefattande slipning av ytskiktet på golvet. Även dessa åtgärder är uppenbarligen vidtagna för att undanröja spår efter TSs döda kropp.

Slutligen har EA, som hovrätten funnit utrett ovan under rubriken *åtalspunkten 3, brott mot griftefrid*, gjort inköp inför och hanterat TSs kropp på ett sådant sätt att all form av teknisk utredning om hur han dött omöjliggjorts.

Som tidigare konstaterats har ingen annan närvarat vid TSs dödstillfällena. Det kan således inte förhålla sig så att EAs agerande kan förklaras av att hon skyddat någon annan.

Även om någon inledande åtgärd möjligen även hade varit förenlig med en panikreaktion efter ett dödsfall genom en olyckshändelse har åtgärderna fortgått under en längre tid då EA haft gott om tid att besinna sig. Det sammantagna agerandet är helt oförenligt med att TS avlidit genom en olyckshändelse.

I TSs magsäcksinnehåll påvisades Lorazepam och Zolpidem. Undersökningsfynden talar starkt för att han i livets slutskede varit påverkad av dessa substanser. Lorazepam är en lugnande och ångestdämpande bensodiazepin och Zolpidem är ett sömnmedel. Enligt Martin Csatlós är det substanser som förstärker varandras effekt. Det är inte mediciner som TS haft föreskrivna och ingenting tyder på att han frivilligt intagit substanserna.

Sammantaget anser hovrätten att det faktum att TS vid dödstillfället varit drogad i förening med EAs agerande efter hans död inte kan förstås på något annat sätt än att EA uppsåtligen på okänt vis tillfogat TS kroppsskador i

sådan omfattning att han berövats livet och därefter gjort allt i sin väg för att dölja brottet.

Försvaret har gjort gällande att det inte kan uteslutas att EA agerat i en nödvärnssituation. Det har emellertid inte framförts eller framkommit någon konkret omständighet som tyder på att så skulle vara fallet. Det åligger inte åklagaren att motbevisa, eller hovrätten att beakta, en icke framställd hypotetisk nödvärnsinvändning. Ansvarsfrihet kan därför inte bli aktuellt på denna grund.

Detsamma gäller andra icke framförda ansvarsfrihetsgrunder. Gärningen ska bedömas som mord. Tingsrättens dom ska alltså ändras på det sättet att EA döms för mord i enlighet med åklagarens förstahandsyrkande.

Hovrätten prövade slutligen åtalpunkten 1 (grova bedrägerier medelst olovlig identitetsanvändning och urkundsförfalskning) och fann åtalet i dessa delar i sin helhet styrkt. I fråga om brottens rubricering fann hovrätten att i de fall gärningarna begåtts efter det att TS avlidit, dessa inte kunde innefatta olovlig identitetssanvändning.

Den gärningsbeskrivning hovrätten således funnit styrkt lyder enligt följande.

EA har olovligt påverkat resultatet av en automatisk informationsbehandling genom att hon olovligen använt TSs personuppgifter, bankdosa och bank-id för att föra över 177 798 kr från TSs personkonto i Swedbank till sitt eget personkonto i SEB samt 286 180 kr från TSs företagskonto i Swedbank till sitt eget konto i SEB. Förfarandet har inneburit skada för TS och/eller dödsboet efter TS om sammanlagt 463 978 kr och motsvarande vinning för EA. Det hände mellan den 30 november 2018 och den 10 december 2018 på okänd plats i Sverige.

Brottet bör bedömas som grovt med hänsyn till det höga beloppet samt genom att EA genom att olovligen signera åtgärderna med TSs bank-id framställt elektroniska urkunder och olovligen utgett sig för att vara TS.

EA begick gärningen med uppsåt.

Överklagandet till Högsta domstolen

EA yrkar att åtalet för mord alternativt grovt vållande till annans död ska ogillas samt att påföljden ska mildras. I andra hand att hovrättens dom ska undanröjas och målet återförvisas till hovrätten för fortsatt handläggning.

Hon anför bl.a. att gärningsbeskrivningen gällande mord alternativt grovt vållande till annans död inte uppfyller de krav som ska ställas på en gärningsbeskrivning. Eftersom gärningsbeskrivningen är oprecis beträffande när, var och hur TS avlidit har hon saknat möjlighet att försvara sig mot anklagelsen.

EA gör gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar hennes överklagande. De frågor hon menar att Högsta domstolen ska pröva är:

- Hur ska domstolarna hantera en oprecis gärningsbeskrivning och hur oprecis gärningsbeskrivning kan accepteras i förhållande till den misstänktes rättighet att kunna försvara sig?
- Åklagaren har bevisbördan för de gärningsomständigheter (rättsfakta) som görs gällande, dvs. vad som påstås ha hänt i verkligheten och som har omedelbar betydelse för utgången i målet. Frågan är hur åklagarens ”primära” bevisbörda kan vara uppfylld i förhållande till ett påstående om att den tilltalade *på okänt vis* tillfogat TS kroppskador i sådan omfattning att han berövats livet.
- Hur ska man se på frågan om förklaringsbörda i en situation där det inte är möjligt för försvaret att identifiera det allmänna händelseförlopp som åklagaren har lagt till grund för sin talan, varken i förstahandsyrkandet eller för andrahandsyrkandet om grovt vållande till annans död? Hänger förklaringsbördan på något sätt samman med vilka rättsfakta som åberopats och som bevisats av åklagaren?
- Om det finns situationer där den tilltalades tystnad tillåts bevisvärderas, t.ex. om åklagaren uppfyllt sin primära bevisbörda, hur påverkas då bevisvärdet av den tilltalades tystnad av att gärningsbeskrivningen är oprecis, att åklagaren justerat gärningsbeskrivningen flera gånger samt att åklagaren framställt ett andrahandsyrkande som inte fyllts ut med några faktiska omständigheter, dvs. brister som innebär att den tilltalade rent faktiskt har haft svårt att veta vad hen ska försvara sig mot.
- Några av de möjliga alternativa händelseförloppen innefattar närstående till henne som gärningspersoner. Frågan är om det kan krävas av henne att hon pekar ut dessa som en del i den förklaringsbörda hovrätten felaktigt ålagt henne. Hur ska detta i så fall vägas mot hennes grundläggande rätt att inte implicera närstående som kriminella?

åberopar rättsutlåtande av professor Eric Bylander till belysande av de frågeställningar som hovrättens dom ger upphov till i fråga om bl.a. möjliga följder av en oprecis gärningsbeskrivning och förhållandet mellan gärningsbeskrivningen och eventuell förklaringsbörda och rätten att vara tyst.

Grunderna för min inställning

Enligt 30 kap. 3 § första meningen rättegångsbalken får domstolen inte döma över annan gärning än den, för vilken talan i behörig ordning har förts. Med gärning avses i detta sammanhang vad som framgår av åklagarens gärningsbeskrivning.

Enligt 45 kap. 4 § första stycket 3 rättegångsbalken ska det i gärningsbeskrivningen anges bl.a. den brottsliga gärningen med uppgift om tid och plats för dess förövande och de övriga omständigheter som behövs för dess kännetecknande. Åklagaren ska även ange de bestämmelser som är tillämpliga.

Ett väckt åtal får enligt 45 kap. 5 § första stycket rättegångsbalken inte ändras. Enligt tredje stycket är det dock tillåtet att åklagaren beträffande samma gärning inskränker sin talan eller åberopar annat lagrum än det som har angivits i stämningen eller ny omständighet till stöd för åtalet.

Gärningsbeskrivningen utgör ramen för brottmålsprocessen. Det innebär att endast påståenden om gärningen som kan utläsas av gärningsbeskrivningen får läggas till grund för domen. Det krävs emellertid inte att åklagaren i detalj ska beskriva den brottsliga gärningen. Det räcker att han eller hon anger de omständigheter som är tillräckliga för dess kännetecknande. Detta innebär att gärningsbeskrivningen ska innehålla det som enligt åklagaren konstituerar brottet. Man kan även uttrycka det så att gärningsbeskrivningen ska innehålla sådana rekvisit som karaktäriserar gärningen som brottslig. Påståenden rörande gärningen som inte kan utläsas av gärningsbeskrivningen får inte läggas till grund för en fällande dom. (Se NJA 2015 s. 405 och däri anmärkta rättsfall).

Högsta domstolen har i NJA 2015 s. 405 uttalat bl.a. följande angående tolkning av gärningsbeskrivningar (p. 11-16).

11. En domstol är inte bunden av yrkanden beträffande brottets rättsliga beteckning eller tillämpligt lagrum (30 kap. 3 § andra meningen RB). Det är domstolens uppgift att känna till lagens innehåll och att tillämpa rätt bestämmelser på de faktiska förhållanden som anges i gärningsbeskrivningen. Domstolen kan enligt bestämmelsen alltså göra en annan rättslig bedömning av den påstådda gärningen och komma fram till att det rör sig om ett annat brott än det som åklagaren har antagit.

12. Som en allmän utgångspunkt gäller att gärningsbeskrivningen ska tolkas i belysning av det lagrum och den brottsbeteckning som åklagaren har angett. Hur tolkningen av gärningsbeskrivningar närmare ska göras går det inte att ge några generella besked om. Vad som innefattas i ett gärningspåstående får i stället avgöras från fall till fall. En tolkning av en gärningsbeskrivning får dock inte leda till att en dom baseras på något för den tilltalade överraskande moment, som han eller hon inte har haft möjlighet att försvara sig emot (se t.ex. NJA 2014 s. 664 p. 12).

13. Om en gärningsbeskrivning är oklar eller framstår som ofullständig ska domstolen genom materiell processledning verka för att det blir klarlagt vad den innefattar. Detta kan ske genom frågor och påpekanden som initierar förtydliganden av gärningsbeskrivningen (jfr NJA 1993 s. 134, jfr också Roberth Nordh, Praktisk process II, Processens ram i brottmål, 3 uppl. 2012,

s. 39 ff.). Rätten bör dock vara försiktig vid sin processledning så att dess opartiskhet inte kan sättas i fråga.

14. Vid domstolens prövning ska även Europakonventionens krav beaktas. I artikel 6 föreskrivs bl.a. att var och en som anklagas för brott har rätt att i detalj underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom. Den anklagade ska få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar.

15. Av Europadomstolens praxis följer att underrättelsen om anklagelsen ska avse både vilken gärning det är fråga om och den rättsliga kvalificeringen (se bl.a. Europadomstolens dom den 25 mars 1999 i målet Pélissier och Sassi mot Frankrike, Report of Judgments and Decisions, 1999-II). Det är inte möjligt att döma den tilltalade enligt en viss straffbestämmelse utan att han eller hon i förväg har fått reda på att bestämmelsen skulle kunna bli tillämplig och har fått möjlighet att anpassa sitt försvar efter detta (jfr NJA 2011 s. 611 p. 17 och NJA 2014 s. 664 p. 10).

16. Det finns inga särskilda krav på i vilken form den tilltalade ska få reda på hur den gärning som åtalet avser kan kategoriseras rättsligt eller vilken bestämmelse som kan vara tillämplig. Information behöver alltså inte nödvändigtvis ges i gärningsbeskrivningen eller i anslutning till denna. Även om det är att föredra att så sker, kan det räcka att upplysningar lämnas till den tilltalade under huvudförhandlingen. En förutsättning är, som framgått, att informationen har lämnats på sådant sätt att den tilltalade har getts möjlighet att anpassa sitt försvar efter denna.

Högsta domstolen har i NJA 2019 s. 909 uttalat sig angående frågan hur preciserad och konkretiserad en gärningsbeskrivning beträffande åtal för brott mot 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall ([finansieringslagen](#)) jämförd med 2 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) måste vara för att en dom där åtalet bifalls inte ska stå i strid med 30 kap. 3 § rättegångsbalken.

Högsta domstolen uttalar därvid följande angående den rättsliga regleringen.

9.Enligt [30 kap. 3 §](#) RB får en dom inte avse någon annan gärning än den för vilken talan i behörig ordning förts. I stämningsansöknings ska åklagaren enligt 45 kap. 4 § första stycket 3 ange bl.a. den brottsliga gärningen med uppgift om tid och plats för dess förövande och de övriga omständigheter som behövs för dess kännetecknande. Kravet på åklagaren är således inte att denne i detalj ska beskriva den brottsliga gärningen.

10. Detta innebär att gärningsbeskrivningen ska innehålla vad som enligt åklagaren konstituerar brottet. HD har framhållit att den tilltalade kan fällas till ansvar för ett brott endast om gärningsbeskrivningen svarar mot rekvisiten enligt den aktuella straffbestämmelsen. Påståenden rörande gärningen som inte kan utläsas av gärningsbeskrivningen får därmed inte läggas till grund för en fällande dom. (Se t.ex. [NJA 2003 s. 486](#), [NJA 2013 s. 7](#), [NJA 2014 s. 664](#) och [NJA 2015 s. 405](#).) Samtidigt framgår av bl.a. nämnda rättsfall att gärningsbeskrivningen vid tillämpning av [30 kap. 3 § RB](#) i viss mån får tolkas av domstolen genom att den läses i belysning av det eller de brott som åklagaren påstår att den tilltalade har begått och det eller de lagrum som åberopas. En tolkning av gärningsbeskrivningen får dock inte leda till att en dom baseras på något för den tilltalade överraskande moment, som han eller hon inte haft möjlighet att försvara sig emot.

Angående bedömningen i det enskilda fallet uttalar Högsta domstolen följande.

11. Gärningsbeskrivningen avser straffansvar för offentlig uppmaning att begå särskilt allvarlig brottslighet i form av brott enligt 3 § lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall ([finansieringslagen](#)). Samtliga rekvisit enligt 2 § 5 och 3 § rekryteringslagen framgår av beskrivningen. Någon ytterligare precisering och konkretisering gällande vilka brott som finansieringsbrottet i sin tur ska avse är inte erforderlig för att förstå vilken gärning som görs gällande eller för att uppfylla kraven enligt [45 kap. 4 § första stycket 3 RB](#). A.Q. kan också genom vad som framkommit under åklagarens sakframställning försvara sig mot åtalspåståendet. Något hinder mot att lägga gärningspåståendet till grund för bedömningen föreligger därför inte

I 3 kap. 1 § brottsbalken stadgas att den som berövar annan livet döms för mord till fängelse på, viss tid, lägst tio och högst arton år eller på livstid.

Min bedömning

Jag kan inledningsvis konstatera att hovrättens dom har fått laga kraft i de delar EA inte överklagat domen. Detta innebär att hon ska dömas för grova bedrägerier och brott mot giftefriden i enlighet med åklagarens gärningsbeskrivningar. Även om de åtalade gärningarna avser olika åtalpunkter måste enligt min uppfattning dessa läsas i ett sammanhang. Det är också så att den bevisning åklagaren åberopat är gemensam för alla tre åtalpunkter.

EA har, trots att synnerligen övertygande bevisning åberopats mot henne, valt att inte i någon del svara på vare sig polisens eller åklagarens frågor. Eftersom bevisningen till stöd för åtalen när det gäller grovt bedrägeri och brott mot giftefriden, vilken bevisning även åberopats till styrkande av åtalet för mord, är omfattande och därtill mycket övertygande har hon som hovrätten anfört en

förklaringsbörd i förhållande till samtliga dessa omständigheter, en förklaringsbörd hon inte till någon del har uppfyllt.

Enligt 3 kap. 1 § brottsbalken ska den som (uppsåtligt) berövar annan livet dömas för mord (...).

Enligt 45 kap. 4 § första stycket 3 rättegångsbalken ska det i gärningsbeskrivningen anges bl.a. den brottsliga gärningen med uppgift om tid och plats för dess förövande och de övriga omständigheter som behövs för dess kännetecknande. Åklagaren ska även ange de bestämmelser som är tillämpliga.

Åklagaren har utifrån vad som hon genom teknisk bevisning och muntliga uppgifter från olika förhörspersoner ansett sig kunna bevisa utformat en gärningsbeskrivning för mord där det till viss del lämnas öppet på vilket sätt, på vilken plats och vid vilken tidpunkt under en viss tidsperiod målsäganden berövats livet. Det kan inte råda någon tvekan om att det som påstås är att EA uppsåtligt berövat TS livet (3 kap. 1 § brottsbalken) och att det är detta påstående och den bevisning som åberopats till styrkande av denna gärning EA haft att försvara sig mot.

TS är bevisligen död, vilket EA hela tiden haft klart för sig. Hon har också, genom åklagarens sakframställning och den av åklagaren åberopade bevisningen, fått klart besked om vid vilken ungefärlig tidpunkt och plats åklagaren menar att TS bragts om livet. Hovrätten har efter en noggrann prövning av bevisningen kommit fram till att TS avled under en tidpunkt när han var ensam med EA och att någon alternativ gärningsperson därför kan uteslutas. Hovrätten har också kommit fram till att det kan uteslutas att TS tagit sitt liv eller att han dött till följd av någon sjukdom. Hovrätten har därefter prövat om TS avlidit till följd av en olyckshändelse och även uteslutit det scenariot. Det som återstår är att han berövats livet av någon annan. Eftersom det utifrån bevisningen är utrett att EA varit ensam närvarande när TS avled, att hon haft ett starkt motiv (ekonomiskt) att döda honom och då hennes efterföljande behandling av kroppen uppenbarligen syftat till att undanröja bevis om hans död har hovrätten funnit det ställt utom rimligt tvivel att EA berövat TS livet och att hon gjort detta avsiktligt (dvs. med avsiktssuppsåt).

Jag delar inte försvarets uppfattning att gärningsbeskrivningen i detta fall brister på ett sådant sätt att det finns skäl för avvisning eller att åtalet ska ogillas redan på den grunden. Enligt min uppfattning måste EA genom samtliga åtalpunkter, åklagarens sakframställning och den bevisning som åberopats mot henne haft klart för sig vad anklagelserna mot henne bestått i och hon har också haft möjlighet att försvara sig mot de anklagelser som riktats mot henne.

Förundersökningen i målet har varit mycket grundlig och omfattande. Enligt åklagaren har utredarna "vänt på varenda sten". Då EA inte på något sätt bidragit till utredningen har denna bl.a. varit inriktad på att undersöka om det

kan finnas någon alternativ gärningsperson eller om fler personer kan ha deltagit i gärningarna. Trots omfattande utredningsinsatser kan konstateras att det inte finns något som helst spår av att någon ytterligare person varit delaktig i gärningarna. Att åklagaren trots detta justerade åtalet till att avse även okända personer ("tillsammans och i samförstånd") berodde på att två vittnen lämnade uppgifter vid förhandlingen i tingsrätten som inte stämde överens med vad de hade sagt under förundersökningen. EA invändning om att hon kan ha valt att titta för att skydda någon närstående kan därför lämnas utan avseende.

Åklagaren har haft stöd i lag och praxis för samtliga sina åtalsjusteringar (jfr NJA 2015 s. 702 p. 11-16). Jag kan därvid notera att försvarets yrkanden om avvisning i dessa delar har lämnats utan bifall av hovrätten.

När det gäller alternativyrkandet om grovt vållande till annans död kan konstateras att yrkandet i den delen inte prövats av hovrätten. Jag avstår från att yttra mig beträffande åtalet i denna del.

Ett åtal för mord bör kunna bifallas även om vare sig dödsorsak eller tidpunkt för dödens inträde är klarlagd. Det som är avgörande är om domstolen genom prövning av den bevisning åklagaren lagt fram till stöd för åtalet finner att det är ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade uppsåtligen berövat målsäganden livet. Det kan som hovrätten angett inte åligga domstolen att i en situation som den förevarande ex officio pröva ansvarsbefriande grunder, särskilt inte när allt stöd saknas för förekomsten av sådana grunder i den utredning som lagts fram.

Med detta sagt instämmer jag i hovrättens bevisvärdering och anser lika med hovrätten att åtalet för mord är styrkt. Hovrättens domslut ska därför fastställas.

Prövningstillstånd

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Jag kan inte se att handläggningen i hovrätten skulle ha innefattat något grovt rättegångsfel eller att det på någon annan grund finns skäl att återförvisa målet till hovrätten för ny prövning av åtalet för mord.

Högsta domstolen har bl.a. i NJA 2019 s. 909 och NJA 2015 s. 405 uttalat sig angående krav på utformning av en gärningsbeskrivning. Det är genom Högsta domstolens uttalanden tydligt att rättsföljden innebär att en bristande

gärningsbeskrivning inte kan läggas till grund för en fällande dom. Jag kan inte se att Högsta domstolen genom att pröva nu förevarande mål kan komma med några uttalanden som inte redan framgår av tidigare praxis.

Även när det gäller den tilltalades förklaringsbörda finns uttalanden av Högsta domstolen som ger klart stöd för hovrättens bedömningar och slutsatser i detta avseende. Högsta domstolen har i NJA 2013 s. 931 uttalat följande.

34. I vissa fall har den tilltalade i rättspraxis ansetts kunna åläggas en förklaringsbörda och fällts till ansvar när han eller hon inte har kunnat uppfylla denna (se bl.a. rättsfallen NJA 1984 s. 520, NJA 2001 s. 551 och 943 NJA 2001 s. 570). Angående kravet i Europakonventionen på rättvis rättegång har Europadomstolen uttalat att den tilltalades tystnad kan beaktas vid värderingen av åklagarens bevisning i situationer då han eller hon kan förväntas komma med en förklaring (se fallet John Murray mot Förenade Kungariket, dom den 8 februari 1996 i mål 18731/91).

Som jag angett ovan är det min uppfattning att ett åtal för mord måste kunna bifallas även om dödsorsak och tidpunkt för dödens inträde inte är klarlagd (jfr åtalet för misshandel i NJA 2015 s. 702 p. 11). Det som är avgörande är om åklagaren förebringat bevisning som medför att det är ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade uppsåtligen berövat målsäganden livet, dvs. att rekvisiten i 3 kap. 1 § brottsbalken är uppfyllda. Att åklagaren i fall där dödsorsak m.m. inte kunnat fastställas inte förmått uppfylla denna bevisbörda är en annan sak (jfr Falu tingsrätts dom den 14 juli 2010 i mål B 3215-09).

En prövning av överklagandet i detta mål torde i första hand innebära en förnyad prövning av den bevisning som åberopats till stöd för åtalet för mord, varvid antecknas att bevisningen är gemensam för samtliga åtalspunkter. Högsta domstolen har i bl.a. NJA 2015 s. 702 uttalat sig angående bevisvärdering i mål om försök till mord. Högsta domstolen har även i det målet uttalat att den tilltalade har rätt tåga, men även att den tilltalades tystnad kan tillmätas betydelse i situationer som uppenbarligen kräver en förklaring (p. 24). Den modell för bevisbedömning som Högsta domstolen tillämpat i NJA 2015 s. 702 har också tillämpats vid bevisprövningen i förevarande mål.

Sammanfattningsvis finns det enligt min uppfattning inte något prejudikatintresse i att Högsta domstolen prövar EAs överklagande.

Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bevisning

Preliminärt åberopar jag all den bevisning åklagaren åberopade i hovrätten.

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och med mina synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall prövningstillstånd meddelas.

Katarina Johansson Welin

My Hedström

Kopia till
Utvecklingscentrum
Åklagarkammaren i Eskilstuna (AM-166024-18)
Kammaråklagararen Anna Asklöf